

بسم الله الرحمن الرحيم

شرح دعای سحر - قسمت نهم

حضرت امام خمینی رحمه الله علیه

اللَّهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ مِنْ عَزَّتِكَ بِاعْزَها، وَ کُلِّ عَزَّتِكَ عَزِیزَةً، اللَّهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ بِعَزَّتِكَ کُلَّها. بار الهی از تو سؤال می کنم به عزیزترین عزتهایت، و همه عزت تو عزیز است، بار الهی از تو سؤال می کنم به همه عزت.

معانی عزیز

عزیز یا به معنای پیروزمند است و یا به معنای نیرومند و یا فردی که همتا نداشته باشد. و خدای تعالی عزیز است به معنای اول که پیروز است بر همه اشیاء و قاهر است بر آنها، و همه سلسله وجود مسخر امر اوست هیچ جنبنده ای نیست مگر آنکه زمامش به دست اوستبدون آنکه سرکشی کنند در زیر قهاریت او مقهورند و بدون آنکه جرأت طغیان داشته باشند در زیر قدرت او خوار و ذلیل اند، و سلطنت مطلقه او راست، و مالکیت تامه و پیروزی بر امر و خلق از آن اوست، و حرکت هر جنبنده ای به تسخیر اوست، و فعل هر فاعل به امر و تدبیر اوست.

و خدای تعالی عزیز است به معنای دوم، زیرا او واجب الوجود فوق بی نهایت است به نیرویی بی نهایت، و در دایره وجود جز او نیرومندی نیست، و نیروی هر نیرومند سایه ای از نیروی او و یکی از درجات نیروی اوست، و موجودات از آن جهت که فانی در اویند و وابسته به اویند و به جنبه یلی الیه که دارند نیرومندند و اما از آن جهاتی که به خود نسبت دارند و از جنبه یلی الخلقی ضعیف و ناتوانند: ای مردم شما نیازمندید به الله، و الله است که بی نیاز و ستوده است، و نیست این ها (بتها) مگر اسم هایی که شما و پدرانتان این نامها را گذاشته اید و خداوند حجتی بر این نامها فرو نفرستاده است.

اگر مقصود از نیرومند که گفتیم نیرو در مقابل ضعف باشد سخن آن است که گفته شد، و اگر نیرو بدان معنی مقصود باشد که مبدأ آثار است باز خدای تعالی مبدأ آثار بی نهایت است و در دار وجود جز او دیاری نیست و جز صفات و آثار او دیاری نیست و در عالم وجود مؤثری جز الله نیست، و هر چه مؤثر و یا مبدأ اثری هست از مظاهر خلقی اوست، بلکه اوست سمیع و بصیر با عین سمع و بصر ما.

سمع و بصر در حق متعال از شئون علم اوست

شیخ عارف کامل ما شاه آبادی (که خدای سایه اش را بر سر مریدانش مستدام بدارد) گوید: سمیع و بصیر از امهات اسماء نیستند و به علم الهی در مقام ذات باز می گردند، و از علم ذاتی جدا نمی شوند مگر هنگامی که به مخلوق ها و مظاهر واقع شوند. پس محقق شدن سمیع و بصیر در حق خدای تعالی به عین همان سمع و بصری است که بر مظاهر واقع می گردد.

پس همه مبادی تأثیر، مظاهر قوت و قدرت او می باشند و اوست ظاهر و باطن و اول و آخر.

شیخ کبیر محیی الدین در فصوص خود می گوید: بدان که علوم ذوقی که از برای اهل الله حاصل می شود بر حسب اختلاف قوایی که حاصل از آن علوم است مختلف می شود با اینکه همگی به عین واحد باز می گردند، که خدای تعالی می فرماید: من گوش او می شوم که با آن می شنود، و چشم او می شوم که با آن می بیند، و دست او می شوم که با آن حمله می کند، و پای او می شوم که با آن راه می رود.

پس خدا به حسب این روایت چنین می فرماید که هویتش عین جوارحی است که آن جوارح عین عبد است، پس هویت یکی است و جوارح مختلف اند.

حقیقت معنای امر بین الامرین

و این است حقیقت امر بین الامرین که گذشتگان شایسته از اولیای حکمت و چشمه های جوشان تحقیق مانند مولای فیلسوف ما صدر الحکماء المتألهین (رضوان الله علیه) آن را گفته و غیر او از محققین نیز از او پیروی کرده اند.

و خدای تعالی عزیز است به معنای سوم، یعنی بی همتاست، زیرا صرف الوجود و وجود صرف دوئیت نمی پذیرد و تکرار نمی شود و هر چه آن را دوباره فرضش کنی همان خود او خواهد بود، چنانکه در جای خود محقق شده است و این مختصر جای گفتارش نیست.

و عزیز، بنابر آنچه به شیخ کبیر در انشاء الدوائر نسبت داده شده از اسماء ذات است، ولی مقتضای تحقیق آن است که بگوییم: اگر عزیز را به معنای سوم بگیریم (بی همتا) از اسماء ذات است، و اگر به معنای دوم (مبدأ آثار) بگیریم از اسماء صفات است، و اگر به معنای اول (پیروز) بدانیم از اسماء افعال خواهد بود.

شیخ عارف ما (دام ظلّه) فرموده: آنچه از اسماء بر وزن فعول و فعیل باشد از اسماء ذات است چون دلالت دارد بر آنکه ذات معدن آن اسم است. و ایشان را اصطلاحی بود که می فرمود: صیغه های معدنی. بنا بر این بسیاری از اسماء که در تحقیق شیخ کبیر از اسماء صفت و فعل هستند به نظر شیخ ما (شاه آبادی - دام ظلّه) از اسماء ذات خواهند بود.

دنباله سخن معنای عزیز و أعز

و شاید مراد از عزت در جمله مذکور در دعا، صفاتی است که دارای قوه و غلبه هستند مانند قهاریت و مالکیت و واحدیت و احدیت و معیدیت و غیر این ها. و مراد از عزیزترین عزت آن است که در میان این اسماء، آنچه ظهور غلبه و قهریت در آن بیشتر و تمامتر باشد مانند: واحد و قهار، چنانکه می فرماید: امروز ملک از آن کیست؟ از آن الله واحد قهار است. و مانند مالک، چنانکه می فرماید: مالک روز جزا. و روزی که رجوع تام می شود آن روز روز سلطنت مطلقه است و روز دولت اسم واحد قهار است که تمام سلسله وجود به سوی او بازگشته و در قهر او مستهلک می شوند آنچنان که معدوم می شوند، سپس در نشأ دیگری انشاء می شوند، چنانکه مثنوی بدان اشاره کرده:

پس عدم گردم عدم چون ارغنون

گویدم کانا إلیه راجعون

منبع: پایگاه اطلاع رسانی موسسه نشر معارف اهل بیت علیهم السلام

#گروه_صهباي_رمضان

معاونت فرهنگی تربیتی مرکز آموزش های غیرحضورى

<http://vufarhangi.whc.ir>